



**Облік і аудит**

**УДК 657.1:004.8(477)**

**DOI:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.14950287>

**Використання штучного інтелекту для оптимізації процесів обліку та  
звітності в українських компаніях**

**Костенко Юрій Олексійович**

кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,  
факультет управління та бізнесу, Харківський національний автомобільно-  
дорожній університет, м. Харків, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-7978-8915>

**Лайчук Світлана Михайлівна**

кандидат економічних наук, доцент, кафедра інформаційних систем в  
управлінні та обліку, факультет бізнесу та сфери обслуговування, Державний  
університет «Житомирська політехніка», м. Житомир, Україна,  
<https://orcid.org/0000-0001-7939-1195>

**Косташ Тетяна Вікторівна**

кандидат економічних наук, доцент, кафедра обліку, аналізу і аудиту,  
економічний факультет, Чернівецький національний університет імені Юрія  
Федьковича, м. Чернівці, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-9027-7043>

**Прийнято: 07.02.2025 | Опубліковано: 28.02.2025**

**Анотація.** Дослідження присвячено аналізу впливу штучного інтелекту на процеси бухгалтерського обліку та звітності в українських компаніях, оцінюванню його ефективності, а також визначенню основних переваг і викликів, пов'язаних із впровадженням цієї технології. У роботі застосовано



методи системного аналізу, узагальнення наукових джерел, порівняльний аналіз сучасних ІІІ-рішень для бухгалтерського обліку, а також методи експертного оцінювання впливу цифрових технологій на фінансовий сектор.

Результати дослідження підтвердили, що використання штучного інтелекту сприяє автоматизації рутинних операцій, підвищенню точності фінансових розрахунків і прискоренню оброблення великих обсягів інформації. Запровадження технологій машинного навчання та аналітики даних забезпечує зниження ризику помилок, покращення прогнозування фінансових показників і відповідність податковому законодавству. Визначено ключові переваги інтеграції штучного інтелекту в бухгалтерську діяльність, зокрема підвищення ефективності облікових процесів, скорочення часу на формування звітності, посилення контролю за фінансовими потоками, а також зменшення ризиків шахрайства та податкових порушень.

Попри значний потенціал ІІІ-технології, дослідження виявило низку викликів, серед яких проблеми конфіденційності даних, високі витрати на впровадження та необхідність адаптації українських компаній до цифрових трансформацій. Окрему увагу приділено питанням нормативного регулювання, оскільки в Україні відсутні чіткі законодавчі механізми щодо використання штучного інтелекту у сфері бухгалтерського обліку, що ускладнює його інтеграцію та визначення відповідальності в разі виникнення помилок.

Використання штучного інтелекту в облікових і звітних процесах розглядається як ефективний інструмент для підвищення конкурентоспроможності українських компаній, однак його впровадження потребує чіткої стратегії, належного нормативного регулювання та підготовки кваліфікованого персоналу. Подальші наукові дослідження мають бути присвячені вивченню міжнародного досвіду регулювання використання штучного інтелекту, розробленню механізмів безпечної інтеграції цієї технології у фінансову систему підприємств та оцінюванню її економічної ефективності.



**Ключові слова:** цифрова трансформація, бухгалтерський облік, автоматизація звітності, штучний інтелект, машинне навчання, аналіз даних, фінансова безпека, нормативне регулювання.

**Using Artificial Intelligence to Optimise Accounting and Reporting  
Processes in Ukrainian Companies**

**Yurii Kostenko**

PhD in Engineering, Associate Professor, Associate Professor at the Department of  
Accounting and Taxation, Business and Administration Faculty,  
Kharkiv National Automobile and Highway University, Kharkiv, Ukraine,  
<https://orcid.org/0000-0002-7978-8915>

**Svitlana Laichuk**

PhD in Economics, Associate Professor, Department of Information Systems in  
Management and Accounting, Faculty of Business and Services, Zhytomyr  
Polytechnic State University, Zhytomyr, Ukraine,  
<https://orcid.org/0000-0001-7939-1195>

**Tetiana Kostash**

PhD in Economics, Associate Professor, Department of Accounting, Analysis and  
Audit, Faculty of Economics, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University,  
Chernivtsi, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-9027-7043>

**Abstract.** The research is devoted to analysing the impact of artificial intelligence on accounting and reporting processes in Ukrainian companies, assessing its effectiveness, and identifying the main advantages and challenges associated with the implementation of this technology. The study used methods of system analysis, generalisation of scientific sources, comparative analysis of modern AI solutions for



accounting, and expert assessment of the impact of digital technologies on the financial sector.

The study results confirmed that the use of artificial intelligence helps automate routine operations, improve the accuracy of financial calculations and speed up the processing of large amounts of information. The introduction of machine learning and data analytics technologies reduces the risk of errors and improves financial forecasting and compliance with tax legislation. The key advantages of integrating artificial intelligence into accounting activities are identified, including increasing the efficiency of accounting processes, reducing the time for reporting, strengthening control over financial flows, and reducing the risks of fraud and tax violations.

Despite the significant potential of AI technology, the study identified a number of challenges, including data privacy issues, high implementation costs, and the need for Ukrainian companies to adapt to digital transformation. Particular attention is paid to regulatory issues, as Ukraine lacks clear legislative mechanisms for the use of artificial intelligence in accounting, which complicates its integration and determination of liability in case of errors.

The use of artificial intelligence in accounting and reporting processes is seen as an effective tool for increasing the competitiveness of Ukrainian companies, but its implementation requires a clear strategy, proper regulation and training of qualified personnel. Further research should be devoted to studying international experience in regulating the use of artificial intelligence, developing mechanisms for the safe integration of this technology into the financial system of enterprises, and assessing its economic efficiency.

**Keywords:** digital transformation, accounting, automation of reporting, artificial intelligence, machine learning, data analysis, financial security, regulatory regulation.

**Постановка проблеми.** Цифрові трансформації суттєво впливають на всі сфери суспільного життя, сприяючи автоматизації та оптимізації робочих



процесів як у приватному, так і в професійному середовищі. Використання сучасних технологій відкриває нові можливості для підвищення ефективності управління, аналізу даних та прийняття стратегічних рішень. Особливо відчутні зміни відбуваються у сфері бізнесу, де цифрові рішення допомагають компаніям оптимізувати внутрішні процеси, покращити комунікацію зі споживачами та адаптуватися до динамічних ринкових умов. Інтеграція штучного інтелекту та автоматизованих систем дозволяє значно зменшити рутинну роботу, мінімізувати ризики людських помилок і підвищити точність фінансових розрахунків. Наприклад, використання алгоритмів машинного навчання дає змогу ефективно аналізувати великі обсяги фінансових даних, прогнозувати грошові потоки та забезпечувати відповідність податковому законодавству в режимі реального часу. Це перетворює цифрові технології з конкурентної переваги на необхідний елемент забезпечення стабільного функціонування та розвитку компаній, допомагаючи їм залишатися конкурентоспроможними в умовах швидкозмінного ринку.

Облікові процеси українських підприємств зазнають активної цифрової трансформації, що включає автоматизоване формування звітності, її подання до органів контролю, здійснення податкових платежів та електронний документообіг. Ці зміни сприяють зменшенню ймовірності помилок, прискоренню оброблення фінансових даних та оптимізації ресурсів компаній. В умовах динамічного розвитку цифрового ринку постійно з'являються нові технологічні рішення, які забезпечують більш ефективні підходи до фінансового управління, бухгалтерського обліку та звітності. Впровадження таких інновацій є ключовим фактором підвищення продуктивності підприємств та їх адаптації до сучасних економічних реалій.

На окрему увагу заслуговує впровадження штучного інтелекту в бухгалтерські технології, що сприяє суттєвому підвищенню точності фінансових розрахунків, автоматизації оброблення великих обсягів даних, зменшенню навантаження на бухгалтерів та мінімізації ризиків, пов'язаних із людським



фактором. Завдяки використанню технологій машинного навчання та алгоритмів аналізу даних системи штучного інтелекту здатні здійснювати комплексний аналіз фінансової інформації, виявляти потенційні ризики та формувати прогнози, необхідні для ефективного управління компанією.

Попри значні переваги впровадження штучного інтелекту в бухгалтерські процеси, існує низка викликів, що потребують вирішення. Одним із ключових питань є безпека даних, оскільки автоматизація облікових операцій передбачає оброблення великих масивів конфіденційної інформації, що потребує високого рівня захисту. Крім того, етичні аспекти впливу штучного інтелекту на професійну діяльність викликають активні дискусії у фаховому середовищі, зокрема щодо ймовірного скорочення робочих місць у сфері бухгалтерського обліку та фінансів. Тому важливим завданням є розроблення стратегій, які забезпечуватимуть збалансований підхід до впровадження штучного інтелекту, зважаючи як на технологічні можливості, так і соціально-економічні наслідки.

Таким чином, дослідження можливостей застосування штучного інтелекту для оптимізації облікових процесів в українських компаніях є вкрай актуальним. Ефективне використання інноваційних технологій може не лише підвищити продуктивність бізнесу, а й сприяти розвитку економіки загалом. Водночас важливо приділяти увагу питанням безпеки, етики та правового регулювання, аби забезпечити максимально ефективне та безпечне використання штучного інтелекту у сфері обліку та фінансової звітності.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Цифрові технології та їх інтеграція в облікові бізнес-процеси стали важливою темою наукових досліджень. Активна цифровізація суспільства безпосередньо вплинула на бухгалтерський облік, що знайшло відображення в численних наукових працях. Зокрема, У. Савків та Т. Кузьмін надали загальний аналіз сучасних технологій, що застосовуються в бухгалтерському обліку [1]. Окрему увагу питанням цифрової трансформації в цій сфері приділили О. Білоус та О. Кундеус [2], а також Д. Пілевич [3].



Перспективи впровадження штучного інтелекту в бухгалтерський облік стали предметом досліджень М. Златової та М. Гнатєвої [4], К. Гнедіної та П. Нагорного [5]. Використання штучного інтелекту для аналізу фінансово-економічної діяльності було предметом досліджень І. Поповиченка, К. Спірідонової та А. Андрійчука [6]. Окремий напрям, що стосується застосування штучного інтелекту для протидії шахрайству та кібератакам у бухгалтерському обліку, висвітлили у своїх роботах Д. Саєнко та Т. Колісник [7].

Більшість авторів дійшли висновку, що впровадження програмного забезпечення на основі штучного інтелекту сприяє прискоренню, підвищенню ефективності та оптимізації облікових процесів, що позитивно впливає на бізнес-процеси. Водночас, попри численні наукові дослідження, залишаються нерозв'язаними питання інтеграції таких технологій у малий та середній бізнес, оцінювання їх економічної ефективності, а також правових аспектів використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку.

У контексті цифрової трансформації бухгалтерського обліку різні аспекти цієї проблематики досліджували Л. Ф. Соколенко [8], який аналізував вплив ChatGPT на бухгалтерський облік, та Я. І. Глущенко зі співавторами [9], що розглядали питання податкового планування та ризик-орієнтованого підходу в умовах цифровізації економіки. О. В. Кравченко та О. Б. Шаповал [10] досліджували можливості застосування технології блокчейн у бухгалтерському обліку, а Д. М. Захаров [11] приділив увагу перспективам розвитку інформаційних систем у цій сфері.

Аналіз наукових публікацій свідчить про значний інтерес до цифровізації бухгалтерського обліку, проте багато аспектів залишаються не досить вивченими. Зокрема, потребують детальнішого дослідження питання взаємодії штучного інтелекту з наявними обліковими системами, автоматизації аудиторських перевірок і адаптації технологій до національного законодавства. Саме ці аспекти розглядаються в цьому дослідженні, що дає змогу заповнити прогалини в сучасному науковому дискурсі.





**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** Попри значний прогрес у дослідженні цифрових технологій у процесі обліку, залишається низка питань, які потребують додаткового аналізу, зокрема:

- Недостатній аналіз ефективності впровадження штучного інтелекту у вітчизняних компаніях, особливо в малому та середньому бізнесі;
- Обмежена увага до етичних та правових аспектів використання штучного інтелекту;
- Відсутність комплексного дослідження взаємодії цифрових технологій із чинними регуляторними вимогами у сфері обліку;
- Недостатнє розкриття питань ризиків і кібербезпеки під час впровадження інтелектуальних рішень у процесі обліку.

Вивчення цих аспектів є важливим для комплексного розуміння проблеми, оскільки дозволить оцінити не лише переваги, а й ризики цифрової трансформації бухгалтерського обліку. Запропоноване дослідження сприятиме розв'язанню зазначених питань через глибший аналіз практичного впровадження штучного інтелекту та оцінювання його впливу на ефективність облікових процесів.

**Формулювання цілей статті (постановка завдання).** Основною метою дослідження є аналіз сучасних цифрових технологій, що застосовуються в бухгалтерському обліку та звітності, з оцінюванням їх функціональності та практичної значущості.

Для досягнення поставленої мети в дослідженні розв'язуються такі завдання:

- 1) дослідити основні цифрові технології, що використовуються в процесі обліку та звітності, та їх вплив на автоматизацію облікових процесів;
- 2) визначити основні проблеми та виклики, пов'язані із впровадженням штучного інтелекту в облікову діяльність в Україні;
- 3) оцінити перспективи розвитку та можливі напрями вдосконалення цифрових технологій у сфері обліку та звітності.





**Виклад основного матеріалу.** Використання штучного інтелекту (ШІ) для оптимізації процесів обліку і звітності в українських компаніях спрямоване на підвищення ефективності бухгалтерської діяльності та автоматизацію рутинних завдань. Завдяки впровадженню передових технологій цифрового оброблення даних штучний інтелект сприяє вдосконаленню управлінського обліку, покращуючи швидкість і точність фінансового аналізу та звітності.

Як зазначають У. С. Савків та Т. Л. Кузьмін [1, с. 87], облік є комплексним процесом, що включає ідентифікацію, збір, зберігання та аналіз даних для формування необхідної інформації. У сучасних системах обліку ключову роль відіграють не лише професійні бухгалтери, а й технологічні компоненти, зокрема спеціалізоване програмне забезпечення, інформаційні системи, заходи внутрішнього контролю та захисту даних.

Застосування штучного інтелекту дозволяє автоматизувати значну частину операцій, скорочуючи навантаження на бухгалтерський персонал та знижуючи ймовірність помилок. Це своєю чергою підвищує точність фінансової звітності та конкурентоспроможність українських компаній. Використання таких технологій не лише спрощує роботу фахівців, а й сприяє трансформації бухгалтерської сфери, змінюючи роль людини в цьому процесі – від виконавця рутинних завдань до аналітика, що приймає стратегічно важливі рішення.

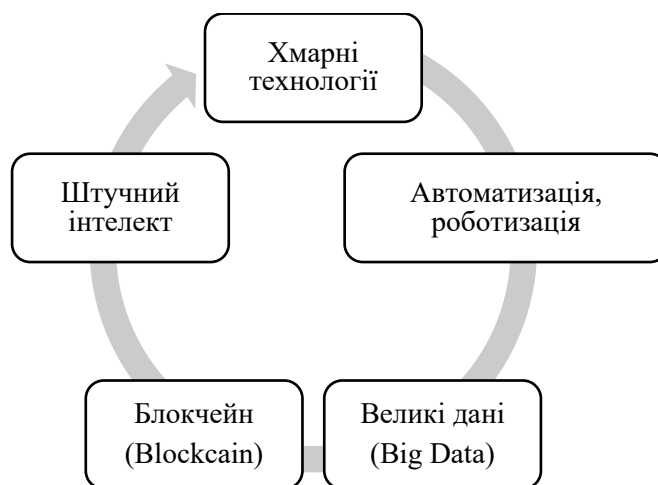


Рис. 1. Розумні технології в бухгалтерському обліку

Джерело: узагальнено авторами за даними [2, с. 59].



Д. Пілевич [3, с. 149] досліджував питання цифрової трансформації в бухгалтерському обліку і визначив ключові інноваційні зміни, які активно застосовуються в обліковій діяльності. Серед таких змін особливе місце займають хмарні технології, Big Data, блокчейн та ШІ, які суттєво впливають на оптимізацію облікових процесів та забезпечення гнучкості в управлінні даними.

Хмарні технології відіграють значну роль у сучасному обліку, оскільки вони забезпечують зберігання та оброблення даних на віддалених серверах із можливістю доступу через інтернет. Це дозволяє підприємствам працювати з інформацією незалежно від фізичного розташування, що особливо важливо в умовах нестабільності, спричиненої війною, пандемією та іншими кризовими ситуаціями. Хмарні сервіси мають надійні механізми захисту, зокрема шифрування та багаторівневу автентифікацію, що гарантує безпеку даних.

Великі дані (Big Data) є ще однією важливою технологією, яка активно використовується в бухгалтерському обліку. Вона дозволяє аналізувати значні обсяги інформації та використовувати отримані дані для покращення управлінського обліку, ведення звітності та прогнозування ризиків. Завдяки цій технології можна підвищити точність податкового планування та оптимізувати бізнес-процеси [10, с. 26].

Блокчейн також займає важливе місце в бухгалтерському обліку, оскільки забезпечує прозорість фінансових операцій і підвищує рівень безпеки даних. Він створює децентралізовану систему, в якій кожен блок містить посилання на попередній, що унеможливорює підроблення або зміну інформації без відповідного підтвердження. Це дозволяє ефективно використовувати блокчейн у міжнародних платежах, податковому обліку, фінансовій звітності та управлінні контрактами [10, с. 26].

Штучний інтелект стає однією з найперспективніших технологій у сфері бухгалтерського обліку. Його впровадження сприяє автоматизації рутинних процесів, підвищенню точності оброблення інформації та скороченню людських помилок. Алгоритми штучного інтелекту здатні аналізувати великі масиви



даних, виявляти підозрілі транзакції та прогнозувати можливі фінансові ризики. Крім того, штучний інтелект уже активно використовується у вигляді чат-ботів та автоматизованих систем, що замінюють кол-центри та допомагають у фінансовому аналізі [11, с. 58]. (табл.1).

Таблиця 1

Новітні технології на базі штучного інтелекту у сфері обліку

| Програмне забезпечення | Опис                                                                                                                                                                     |
|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Xero                   | Хмарний сервіс, що дозволяє вести облік витрат за категоріями, здійснювати банківське звіряння та обробляти первинну документацію                                        |
| Sage                   | Платформа на основі хмарних технологій, яка автоматизує бухгалтерський облік, прискорює процеси звіряння та виявляє потенційні маніпуляції з даними                      |
| QuickBooks             | Система, що підвищує точність і швидкість фінансових операцій, спрощує контроль витрат, оброблення платежів і формування звітності в режимі реального часу               |
| BlackLine              | Інструмент, що використовує штучний інтелект для автоматизації бухгалтерських операцій та спрощення процесів звіряння рахунків                                           |
| Workday                | Хмарне рішення на основі штучного інтелекту, що оптимізує фінансові операції, облік рахунків-фактур і формування звітності. Також застосовується в управлінні персоналом |
| Chat GPT               | ІІІ-чат, який автоматично класифікує бухгалтерські проводки, аналізує фінансові операції, автоматизує рутинні завдання та підвищує точність фінансової звітності         |

Джерело: узагальнено авторами за даними [6, с. 82].

Можемо виокремити три головні методи штучного інтелекту, які можна використати в бухгалтерському обліку для підвищення ефективності роботи бухгалтерів (рис. 2).



Рис. 2. Методи штучного інтелекту, які можуть бути використані для підвищення ефективності системи бухгалтерського обліку на підприємстві

Джерело: узагальнено авторами за даними [7, с. 159].

Державне регулювання є необхідною умовою будь-якої законної діяльності. Тому в грудні 2022 року Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію розвитку штучного інтелекту, яка окреслює основні принципи та стратегічні напрями розвитку цієї технології до 2030 року [12]. Цей документ визначає основні засади державної політики у сфері штучного інтелекту, передбачаючи реалізацію низки ключових завдань. Одним із пріоритетів є підтримка підприємницької діяльності в галузі штучного інтелекту, що включає спрощений доступ стартапів до фінансових ресурсів, залучення венчурних інвестицій, організацію міжнародних бізнес-івентів для українських ІТ-підприємців, а також забезпечення стабільної податкової політики. Додатково планується створення спеціальних середовищ для тестування ШІ-рішень («пісочниць») і розвиток обчислювальної інфраструктури в пріоритетних напрямках.

Значна увага приділяється стимулюванню бізнесу до впровадження ШІ-рішень з метою підвищення ефективності компаній. Для цього передбачається активне поширення інформації про можливості штучного інтелекту,



розроблення освітніх ініціатив для керівників компаній та підтримка підприємств, які інтегрують інноваційні технології у свою діяльність.

Окремим завданням є розроблення Дорожньої карти перекваліфікації для фахівців, чиї професії можуть бути автоматизовані в найближчі п'ять-десять років, зокрема для працівників складів, кур'єрів, бухгалтерів, менеджерів із клієнтської підтримки, аналітиків та юристів. Передбачається також активне залучення бізнесу та експертів до формування державної політики у сфері штучного інтелекту, розроблення ефективних механізмів регулювання та впровадження новітніх технологій. Серед стратегічних напрямів передбачено запровадження державних замовлень на розроблення ІІ-систем, підготовку ІІ-фахівців і спеціалістів з аналізу даних. Крім того, важливим аспектом є формування міжнародного іміджу України як центру підготовки висококваліфікованих спеціалістів у сфері штучного інтелекту, що сприятиме залученню провідних компаній до створення дослідницьких офісів в Україні.

У цьому контексті штучний інтелект відіграє важливу роль у бухгалтерському обліку, забезпечуючи підвищення ефективності та безпеки облікових процесів. Завдяки інтеграції інтелектуальних систем підприємства отримують можливість автоматизувати рутинні операції, покращити точність розрахунків і оптимізувати управлінські рішення. На рис. 3 зображено основні можливості та переваги використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку, що включають безпеку, швидкість, прогнозування, детекцію, аналіз, точність, автоматизацію та оптимізацію.

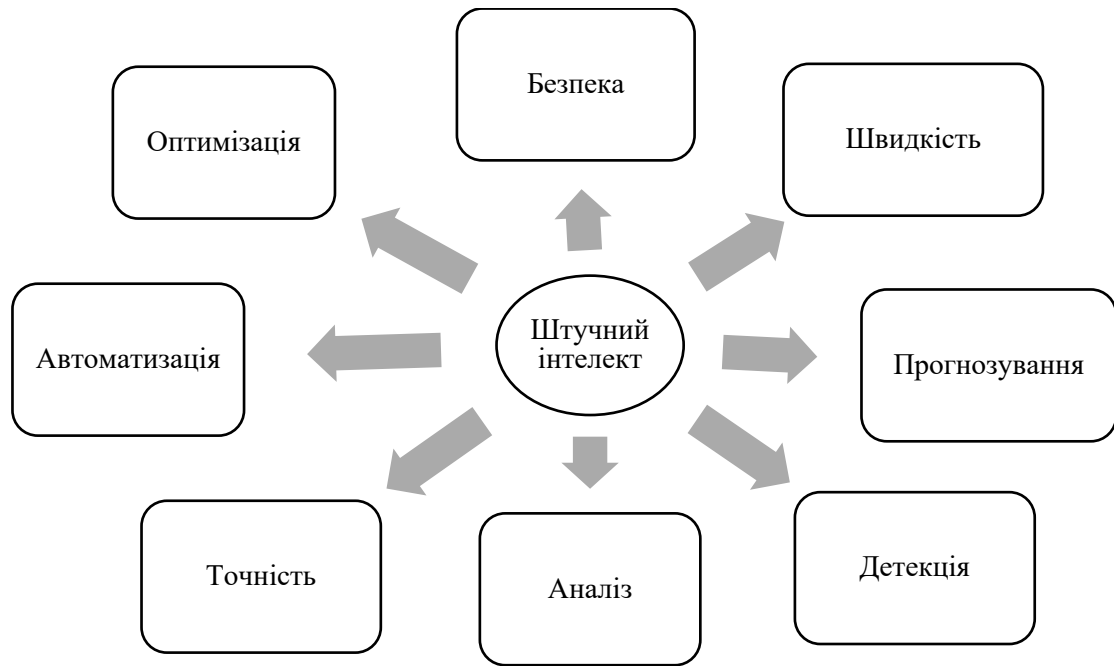


Рис. 3. Можливості та переваги штучного інтелекту в бухгалтерському обліку

Джерело: узагальнено авторами на основі даних [5; 6]

Як наголошують Д. О. Саєнко та Т. П. Колісник, використання штучного інтелекту у сфері обліку має низку переваг [7, с. 159]. Однією з ключових можливостей є прогнозування, що передбачає глибокий аналіз фінансових і податкових ризиків, визначення змін у валютних курсах та інших факторів, які впливають на фінансову діяльність компаній. Значним чинником є висока швидкість оброблення даних, що дозволяє одночасно виконувати кілька облікових операцій та формувати звітність у режимі реального часу.

Автоматизація процесів сприяє спрощенню повторюваних облікових завдань, зокрема аналізу фінансових документів і підготовці звітності без необхідності людського втручання. Використання штучного інтелекту дозволяє оптимізувати керування великим обсягом інформації, що своєю чергою зменшує витрати часу на рутинні завдання та сприяє розробленню ефективних фінансових стратегій і вдосконаленню бізнес-процесів.

Належним чином навчені алгоритми демонструють високу точність, яка може перевищувати людську, оскільки автоматизовані системи здатні обробляти



значні масиви даних із мінімальною ймовірністю помилки. Крім того, штучний інтелект виконує функцію аналізу, класифікуючи фінансові операції, оцінюючи доходи та витрати, що дозволяє визначати перспективні напрями розвитку бізнесу та ідентифікувати потенційні загрози.

Автоматизовані системи на базі ШІ здатні виявляти та виправляти помилки, що виникають під час облікових операцій, а також навчатися на виявлених недоліках, унеможлиблюючи їх повторення в майбутньому. Значну роль відіграє і забезпечення безпеки, оскільки такі технології можуть виявляти шкідливі програми та кіберзагрози, розпізнавати вірусне програмне забезпечення ще до його впливу на систему і сприяти відновленню даних після хакерських атак.

Хоча використання штучного інтелекту для оптимізації облікових і звітних процесів в українських компаніях має значні переваги, існують також певні виклики та обмеження, які слід урахувати. Однією з ключових проблем є можливість алгоритмічних похибок і неточностей, що можуть спричинити помилкові висновки та рекомендації. Такі похибки можуть виникати через специфіку вхідних даних, що використовуються для навчання моделей штучного інтелекту, і призводити до різних результатів для підприємств різного масштабу та галузевої належності.

Додатковим викликом є складність алгоритмів штучного інтелекту, що може ускладнювати розуміння та довіру до отриманих прогнозів. Бухгалтерам та фінансовим аналітикам може бракувати технічної підготовки для надання оцінки коректності та надійності автоматично згенерованих висновків, що може викликати сумніви щодо доцільності впровадження таких рішень.

Процес інтеграції штучного інтелекту в уже налагоджені системи обліку та звітності може потребувати значних ресурсів, часу та фінансових вкладень. Малий і середній бізнес можуть стикатися з такими труднощами, як висока вартість запровадження, необхідність оновлення інфраструктури та проблеми сумісності з наявними бухгалтерськими програмами.





Крім того, актуальними залишаються питання захисту конфіденційної інформації, дотримання норм законодавства щодо оброблення фінансових даних та відповідності вимогам органів контролю. Особливо це стосується підприємств, що працюють у високорегульованих сферах, де стандарти фінансової звітності та безпеки є надзвичайно важливими (табл.2).

Таблиця 2

**Переваги та ризики впровадження штучного інтелекту в процесах обліку та звітності українських компаній**

| Переваги                                                                                                                                              | Ризики                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Автоматизація рутинних завдань у процесах обліку та складання звітності, що зменшує навантаження на персонал і мінімізує ймовірність помилок          | Можливі загрози для безпеки даних, оскільки системи штучного інтелекту працюють із конфіденційною фінансовою інформацією компанії                 |
| Висока точність оброблення фінансових даних, що сприяє зниженню ймовірності помилок у звітності                                                       | Значні початкові витрати на впровадження технологій, включаючи закупівлю програмного забезпечення, навчання персоналу та адаптацію інфраструктури |
| Оперативний аналіз великого обсягу інформації та надання звітів у реальному часі для швидкого прийняття управлінських рішень                          | Надмірна залежність від автоматизованих рішень може призвести до зниження контролю над фінансовими процесами та втрати розуміння важливих деталей |
| Адаптація аналітичних звітів відповідно до специфічних потреб бізнесу, що дозволяє формувати персоналізовані рекомендації                             | Обмежені технічні можливості або недостатній рівень підготовки персоналу можуть ускладнити ефективне використання технологій штучного інтелекту   |
| Гнучкість і масштабованість рішень, що дозволяє адаптувати систему до потреб компанії без значних додаткових витрат                                   | Алгоритми можуть містити певну упередженість, що впливає на точність фінансових прогнозів та звітності                                            |
| Використання прогнозової аналітики для виявлення фінансових ризиків та оптимізації витрат, що дає змогу компаніям отримати конкурентні переваги       | Впровадження нових технологій може стикатися з опором персоналу через побоювання щодо втрати робочих місць або змін у професійних обов'язках      |
| Дані, отримані завдяки штучному інтелекту, можуть забезпечити більш детальний аналіз економічних процесів і покращити стратегічне планування компанії | Інтеграція штучного інтелекту з наявними бухгалтерськими системами може виявитися складною, що потребуватиме додаткових витрат часу та ресурсів   |

Джерело: узагальнено авторами на основі даних [13, с.127-128]

Таким чином, успішне впровадження штучного інтелекту у сферу бухгалтерського обліку та звітності вимагає не лише фінансових і технічних



ресурсів, а й ретельного аналізу можливих ризиків, щоб забезпечити ефективність роботи та збереження довіри до фінансової інформації (табл.3).

Таблиця 3

Рекомендації щодо використання штучного інтелекту для оптимізації процесів обліку та звітності в українських компаніях

| Рекомендація                                               | Опис                                                                                                                                                                                                                                   |
|------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Інвестиції в освіту та підвищення кваліфікації             | Проведення навчальних програм для бухгалтерів і керівників щодо використання штучного інтелекту в автоматизації облікових і звітних процесів. Навчання має охоплювати базові принципи роботи та практичне застосування ШІ-інструментів |
| Автоматизований моніторинг податкового законодавства       | Використання штучного інтелекту для аналізу поточних змін у податковому законодавстві України, що дозволить своєчасно адаптуватися до нових вимог й уникати помилок                                                                    |
| Адаптація ШІ-рішень до специфіки українського бізнесу      | Розроблення ШІ-рішень з урахуванням особливостей українського законодавства, бухгалтерських стандартів і податкової політики; створення доступних і масштабованих платформ для різних типів бізнесу                                    |
| Забезпечення кібербезпеки та захисту фінансових даних      | Впровадження технологій шифрування, контролю доступу та анонімізації даних для захисту фінансової інформації під час використання штучного інтелекту в обліку та звітності                                                             |
| Співпраця з фінансовими консультантами та аудиторами       | Використання експертизи бухгалтерів і аудиторів для перевірки та інтерпретації даних, отриманих за допомогою штучного інтелекту. Це допоможе мінімізувати помилки та підвищити ефективність податкового планування                     |
| Інтеграція ШІ-рішень із наявними бухгалтерськими системами | Спрощення сумісності ШІ-інструментів із популярними бухгалтерськими програмами («MASTER: Бухгалтерія», «Вправно», «Dilovod», «Дебіт Плюс»), використання API для безперебійного обміну даними між різними платформами                  |

Джерело: узагальнено авторами на основі даних [14; 15]

Застосування цих рекомендацій допоможе українським компаніям ефективніше використовувати штучний інтелект, знижуючи витрати на облік і підвищуючи фінансову прозорість.

Дослідження основ оптимізації облікових процесів і звітності в українських компаніях із використанням штучного інтелекту дозволяє зробити низку важливих висновків. Ефективне управління фінансовими ресурсами



підприємств є ключовим чинником їх економічної безпеки. Штучний інтелект сприяє автоматизації та вдосконаленню процесів бухгалтерського обліку, підвищенню точності фінансової звітності, зменшенню ризиків шахрайства та фінансових втрат [16].

Для забезпечення стійкого функціонування компаній необхідно приділяти увагу ключовим складникам економічної безпеки: фінансовому, інформаційному, техніко-технологічному, кадровому та правовому. Впровадження штучного інтелекту дозволяє значно покращити кожен із цих аспектів. Зокрема, у фінансовій сфері він допомагає аналізувати великі масиви даних і виявляти фінансові аномалії, в інформаційній – забезпечує безпеку даних та запобігає кіберзагрозам, у техніко-технологічній – сприяє впровадженню інноваційних рішень у бухгалтерський облік, а в кадровій – оптимізує управління персоналом та спрощує процедури звітності [17].

Оскільки штучний інтелект потребує висококваліфікованих спеціалістів для його впровадження та обслуговування, особливої ваги набуває підготовка кадрів. Сучасні освітні системи повинні адаптуватися до потреб бізнесу, готуючи фахівців, які здатні працювати з інтелектуальними системами обліку та фінансового аналізу. Впровадження програм навчання у сфері штучного інтелекту, цифрових фінансів і аналітики є критично важливим для підвищення ефективності компаній та їх конкурентоспроможності на ринку [17].

Таким чином, використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку та звітності є не лише інструментом оптимізації, а й важливим фактором підвищення економічної безпеки підприємств та їх адаптації до умов сучасної цифрової економіки.

**Висновки.** Проведене дослідження підтверджує, що сучасний бізнес функціонує в умовах цифрової трансформації, де розумні технології, зокрема штучний інтелект, є ключовим фактором підвищення ефективності та конкурентоспроможності компаній. Використання штучного інтелекту в



облікових та звітних процесах дозволяє автоматизувати значну частину рутинних операцій, прискорюючи їх виконання та мінімізуючи ризик помилок.

Окремо було проаналізовано програмне забезпечення на основі штучного інтелекту, яке, крім точності та оптимізації, забезпечує високий рівень захисту фінансових даних від шахрайських дій. Водночас дослідження виявило недостатню увагу до нормативного врегулювання використання штучного інтелекту в Україні, зокрема відсутність чітко визначених меж відповідальності в разі помилок, допущених штучним інтелектом: чи має відповідати за них користувач, який не проконтролював процес, чи розробник програмного забезпечення.

Попри те, що в умовах повномасштабної війни в Україні увагу держави зосереджено на критичних питаннях, цифрові технології, зокрема штучний інтелект, можуть стати важливим інструментом підвищення ефективності бізнесу та економічного розвитку країни. Тож необхідно акцентувати на нормативному регулюванні використання штучного інтелекту в обліку та звітності. Подальші наукові дослідження слід спрямувати на аналіз міжнародного досвіду щодо правового регулювання роботи штучного інтелекту та оцінювання можливостей його адаптації в Україні.

### **Список використаних джерел**

1. Савків У. С., Кузьмін Т. Л. Удосконалення ведення бухгалтерського обліку та формування звітності в умовах цифрової економіки. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2023. № 19. Т. 2. С. 87-95. <https://doi.org/10.15330/apred.2.19.87-95> (дата звернення: 03.12.2024).

2. Білоус О., Кундеус О. Трансформація бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. Т. 84. № 4. С. 56-61. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/83/1189.pdf> (дата звернення: 03.12.2024).



3. Пілевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3 (23). С. 149-157. URL: <http://ppecu.stu.cn.ua/article/view/224553> (дата звернення: 03.12.2024).

4. Златова М. Г., Гнатєва Т. М. Перспективи впровадження штучного інтелекту в бухгалтерському обліку та аудиті. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації*: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 16 лист. 2023 р.). Суми, 2023. С. 40-43. URL: [https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8632/3Збірник\\_МНПК\\_СНАУ%2016.11.2023a.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8632/3Збірник_МНПК_СНАУ%2016.11.2023a.pdf?sequence=1&isAllowed=y) (дата звернення: 03.12.2024).

5. Гнедіна К. В., Нагорний П. В. Перспективи використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку, оподаткуванні, аудиті та управління підприємством. *Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством*: матеріали XV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 23 черв. 2023 р.). Луцьк, 2023. С. 29-32. DOI:[https://doi.org/10.18371/fr.3\(39\).2020.215180](https://doi.org/10.18371/fr.3(39).2020.215180) (дата звернення: 03.12.2024).

6. Поповиченко І. В., Спірідонова К. О. Андрійчук А. С. Застосування штучного інтелекту в фінансово-економічному аналізі діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 81-84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-15> (дата звернення: 03.12.2024).

7. Сасенко Д. О., Колісник Т. П. Основні напрями застосування технологій штучного інтелекту у кібербезпеці. *Протидія кіберзлочинності та торгівлі людьми*: збірн. матер. міжнар. наук.практ. конф. (м. Вінниця, 31 трав. 2023 р.). Вінниця, 2023. С. 158-160. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/2329c5f4-e52e-43d5-8eaf-35758a04ca09> (дата звернення: 03.12.2024).



8. Соколенко Л.Ф. Chat GPT у бухгалтерському обліку. *Actual issues of the development of science and ensuring the quality of education: proceeding of the 12th International scientific and practical conference* (Florence, Italy, March 28-31, 2023). Florence, Italy: International Science Group, 2023. С. 72-73. URL: <http://reposit.sc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17278/1/Actual-issues-of-the-development-of-science-and-ensuring-the-quality-of-education.pdf#page=73> (дата звернення: 03.12.2024).

9. Податкове планування ТНК на засадах ризик орієнтованого підходу в умовах проекту Верс та діджиталізації економіки. Я. І. Глущенко та ін. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2023. № 25. С. 38-43. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis\\_nbuv/cgiirbis\\_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP\\_meta&C21COM=S&2\\_S21P03=FILA=&2\\_S21STR=evntukpi\\_2023\\_25\\_8](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evntukpi_2023_25_8) (дата звернення: 03.12.2024).

10. Кравченко О.В., Шаповал О.Б. Напрями застосування блокчейна у бухгалтерському обліку. *Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці*: матеріали VI міжнар. наук.-практ. інт.конф. (м. Дніпро, 2-3 бер. 2023 р.). Дніпро: ДДАЕУ, 2023. С. 25-26. URL: [https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/7337/1/23\\_Фінанси%20%20банківська%20система%20та%20страхування%20в%20Україні\\_%20стан%20%20проблеми%20та%20перспективи%20розвитку%20в%20кризовій%20економіці\\_.pdf](https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/7337/1/23_Фінанси%20%20банківська%20система%20та%20страхування%20в%20Україні_%20стан%20%20проблеми%20та%20перспективи%20розвитку%20в%20кризовій%20економіці_.pdf) (дата звернення: 03.12.2024).

11. Захаров Д. М. Напрями вдосконалення систем автоматизації бухгалтерського обліку. *Нові інформаційні технології управління бізнесом: збірник тез VI Всеукр. наук.практ. конф. (м. Київ, 2023)*. Київ: Спілка автоматизаторів бізнесу, 2023. С. 57-59. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10886/1/6.pdf> (дата звернення: 03.12.2024).



12. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p#Text> (дата звернення: 03.12.2024).

13. Лобода О. Застосування імітаційної моделі системи прийняття рішень на підприємствах малого бізнесу. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2021. № 9. С. 126–134. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/200> (дата звернення: 03.12.2024).

14. Томчук В. Використання діджитал-технологій для комплексної автоматизації бізнес-процесів на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-18> (дата звернення: 03.12.2024)

15. Romashko O., Melnyk N., Moskaliuk H., Volchek R., Kuzmenko O. The Impact of Accounting on the Business Climate in the EU Countries. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*. 2023. № 12(6). P. 70-80. URL: [https://www.researchgate.net/publication/375443406\\_The\\_Impact\\_of\\_Accounting\\_on\\_the\\_Business\\_Climate\\_in\\_the\\_EU\\_Countries](https://www.researchgate.net/publication/375443406_The_Impact_of_Accounting_on_the_Business_Climate_in_the_EU_Countries) (дата звернення: 03.12.2024)

16. Гарькава В. Ф., Кліщевська А. Ю. Концептуальні підходи до управління економічною безпекою на регіональному рівні. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2021. №7. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-7-7416> (дата звернення: 03.12.2024)

17. Гарькава В., Кліщевська А. Регіональне управління економічною безпекою на основі фінансової модернізації. *Наукові перспективи*. 2021. Вип. 7(13). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-7\(13\)-220-228](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-7(13)-220-228) (дата звернення: 03.12.2024).